

Saimaan Ammattikorkeakoulu
Matkailu- ja ravitsemispalvelut Imatra
Matkailun koulutusohjelma

Hanna Poutiainen, Inka Hinkkanen

INTERPRETAATIO WOLKOFFIN TALOMUSEOSSA

Opinnäytetyö 2009

TIIVISTELMÄ

Hanna Poutiainen ja Inka Hinkkanen
Interpretaatio Wolkoffin talomuseossa, 31 sivua, 2 liitettä
Saimaan ammattikorkeakoulu, Imatra
Matkailu- ja ravitsemispalvelut, Matkailun koulutusohjelma
Opinnäytetyö, 2009
Ohjaaja: yliopettaja Mika Tonder

Opinnäytetyön aiheena oli tutkia Wolkoffin talomuseon oppaiden kulttuuriperinnön tulkinnan vaikutuksia asiakkaisiin, ja millä interpretaation keinoin asiakkaat saavutetaan. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Wolkoffin talomuseon kanssa.

Teoriaosuudessa käsiteltiin interpretaation peruseriaatteita, konstruktivistista oppimiskäsitystä sekä kulttuuriperintöä. Empiriaa kerrytettiin kahdella tapaa. Tutkimusmenetelmänä käytettiin rinnan laadullista ja määrällistä tutkimusta. Laadullinen tutkimus toteutettiin teemahaastatteluna Wolkoffin talomuseon oppaille. Määrällinen tutkimus tehtiin kyselylomakkeena talomuseon asiakkaille. Metodologisen triangulaation käytön tarkoitus oli selvittää, kohtaavatko oppaiden käsitykset itsestään kulttuuriperinnön tulkitsijoina asiakkaiden kokemuksiin nähden sekä määrittellä mahdollisia kehityksen kohteita. Laadullinen ja määrällinen tutkimus toteutettiin syksyn 2009 aikana. Tutkimusta varten haastateltiin kolmea talomuseon opasta. Haastattelujen pohjalta toteutettiin kyselylomake talomuseon asiakkaille. Kyselylomakkeita jaettiin kahtena viikonloppuna marraskuun 2009 alussa.

Haastatteluista selvisi oppaiden toimivan interpretaation usean periaatteen mukaan. Kyselylomaketutkimuksella testattiin haastattelujen perusteella pääteltyjä olettamuksia interpretaation toteutumisesta. Kuten oli ennakoitu, vastausmäärä jäi vähäiseksi. Tämän vuoksi kvantitatiivista tutkimusta ei voida pitää täysin luotettavana. Interpretaatiossa on tärkeää saada suurempia merkityksiä välitettyä yleisölle, ja tämä tehdään teeman avulla. Haastattelujen ja kyselyjen perusteella ei voida sanoa, että oppaat käyttäisivät teemaa apunaan saavuttaakseen yleisön ymmärryksen suuremmista kokonaisuuksista. Tutkimuksesta kuitenkin selvisi, että oppaat onnistuivat saavuttamaan asiakkaat mielenkiinnon ja viihteellisyyden tasolla.

Asiasanat: interpretaatio, konstruktivistinen oppimiskäsitys, kulttuuriperintö

ABSTRACT

Hanna Poutiainen & Inka Hinkkanen

Interpretation of Cultural Heritage, Case: Wolkoff House Museum, 31 pages, 2 appendices

Saimaa University of Applied Sciences, Imatra

Degree Programme in Tourism

Bachelor's Thesis, 2009

Instructor: Mika Tonder, principal lecturer

The purpose of the research was to find out if the guides' impressions of themselves as interpreters of cultural heritage meet the clients' experiences, what interpretation tools are used to reach the customers, and what things could be developed. The research was done in cooperation with Wolkoff house museum located in Lappeenranta.

In the theoretical part of the study the main issues were the basic principles of interpretation, cultural heritage and constructivist learning theory. The empirical part was done in two ways. The research method was methodological triangulation, which consisted of qualitative and quantitative research. Qualitative research was a thematic interview for three guides of the Wolkoff house museum. Quantitative research was a questionnaire for the clients, which was based on the interviews. Qualitative and quantitative research were executed during the autumn 2009.

As the result of the study it was discovered that the guides are using many of the interpretation tools. Conclusions based on the qualitative research were tested with a questionnaire made for the customers. As predicted, only a few questionnaires were answered. That is why the quantitative research was not completely reliable.

In interpretation it is important to provide greater meanings to the audience; this is done with a theme. Based on the qualitative and quantitative research the conclusion cannot be made that the guides are using a certain theme in order to have the customers understand greater meanings. On the other hand it was discovered that the guides reached the customers on the levels of entertainment and interest.

Keywords: Interpretation, cultural heritage, constructivist learning theory

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	5
1.1 Wolkoffin talomuseo	5
1.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimusongelma	6
1.3 Tutkimuksessa käytettävät menetelmät.....	7
1.4 Opinnäytetyön sisältö	7
2 INTERPRETAATIO	8
2.1 Historia	9
2.2 Tärkeimmät tulkinnat	10
2.3 Interpretaation suunnittelu	11
2.4 Viestinnän keinot interpretaatiossa.....	12
2.5 Temaattinen interpretaatio.....	14
2.6 Interpretaatio ja konstruktivistinen oppimiskäsitys	14
3 KULTTUURIPERINTÖ	16
3.1 Autenttisuus.....	17
3.2 Kulttuuriperinnön opetus.....	17
3.3 Kulttuuriperintö ja matkailu	18
3.4 Interpretaation hyöty kulttuuriperinnössä.....	19
3.5 Kokemus	20
4 TUTKIMUSMENETELMÄT.....	22
4.1 Analysointimenetelmä	23
4.2 Kyselylomaketutkimus	24
4.3 Tutkimuksen luotettavuus.....	24
4.4 Haastattelun kulku.....	25
5 TUTKIMUSTULOKSET	26
5.1 Interpretaation suunnittelu ja rakenne oppaiden työssä	26
5.2 Oppaiden vaikutusmahdollisuudet asiakkaisiin interpretaation ja konstruktivistisen oppimiskäsityksen kautta	28
5.3 Opastuksen viihteellisyys	30
5.4 Kyselylomaketutkimus	30
5.5 Johtopäätökset	33
LÄHTEET	36

LIITTEET

Liite 1 Haastattelukysymykset

Liite 2 Kyselylomake

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössä tarkastelemme Wolkoffin talomuseon opastuksen tulkinnan vaikutuksia asiakkaisiin. Tulkinnan saavutettavuutta tutkitaan oppaiden ja opastettavien näkökulmasta. Opastuksen ominaisuuksien tutkiminen auttaa oppaita kehittämään opastustaan suuntaan, johon tulevan tutkimuksen tulokset osoittavat. Tutkimuksen perusta on interpretaation, eli tulkinnan periaatteissa, joiden tulisi olla koettavissa Wolkoffin opastuksessa. Valikoimme eri tutkijoiden teorioista ne tulkinnan periaatteet, jotka koemme soveltuvan Wolkoffin talomuseon opastuksen tarkasteluun. Hyödynnämme Freeman Tildenin (1997), Larry Beckin ja Ted Cablen (2002), Sam Hamin (1992) ja James Carterin (2001) teorioita. Tulkintaa tarkastellaan kehityksen näkökulmasta, jotta se palvelisi museota ja sen henkilökuntaa tulevaisuudessa.

Aihepiirin valintaan päädyimme, kun mietimme, mikä Lappeenrannan matkailukohteista on jäänyt parhaiten mieleemme. Molemmat muistimme vuosienkin jälkeen Wolkoffin talomuseon ainutlaatuisen opastuksen. Mietimme opastuksen sanoman voimaa, koska emme pystyneet nimeämään vuosilukuja tai muistamaan tarinaa kokonaisuudessaan. Jokin opastuksessa oli jättänyt vahvan muistijäljen, jonka koimme enemmän tunteina kuin tietona. Halusimme tutkia itsellemme merkityksellistä kohdetta ja kiinnostuimme, kuinka tämä merkityssuhde oli syntynyt. Mieleemme muistui opintoihimme kuuluva kurssi ”Interpretation of Cultural Heritage”, jonka opintomateriaalista pystyimme laajentamaan käsitystämme tulkinnasta. Etsimme käsiimme aihepiirin kirjallisuutta ja aloimme muodostamaan mielikuvaa mahdollisesta opinnäytetyöaiheesta.

1.1 Wolkoffin talomuseo

Wolkoffin talomuseo sijaitsee Lappeenrannan keskustassa ja on yksi vanhimpia puurakennuksia kaupungissa. Kauppakartano on rakennettu vuosina 1826–1905. Kauppias Claudelin on rakennuttanut talon vanhimmat osat, ja talo on

ollut useiden ihmisten omistuksessa. Vuonna 1872 venäläinen, maaorjasta kauppiaksi edennyt Ivan Wolkoff osti talon, jossa asui vuosien saatossa neljä sukupolvea Wolkoffeja vuoteen 1983 saakka. Vuonna 1986 suku lahjoitti talon museoksi. Yleisölle talomuseo avattiin vuonna 1993. (Lappeenrannan kaupunki 2009.)

Wolkoffin suku on säilyttänyt kaiken omaisuutensa huonekaluista ortodoksi-ikoneihin. Wolkoffin taloon pääsee tutustumaan opastetuilla kierroksilla, joissa opas kertoo perheen historiasta, suvun jäsenistä ja heidän elämästään Lappeenrannassa ja talossa. Kierros etenee huone huoneelta. Ortodoksisuus on selkeästi havaittavissa talossa, ja talon sisustusta muutetaan ortodokseille tärkeiden joulun ja pääsiäisen aikana teemaan sopivaksi. (Lappeenrannan kaupunki 2009.)

1.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimusongelma

Tutkimuksen tavoitteena on löytää kehityksen kohteita tai osa-alueita, joita voisi vahvistaa. Tavoitteeseen pyrkiessä oppaiden kyky ja tapa tulkita tietoa on pääasiallinen tarkastelun kohde. Emme kuitenkaan kiinnitä huomiota oppaiden mahdolliseen opaskoulutukseen tutkimuksessa. Oppaiden tulkintatavat tarkastellaan heidän henkilökohtaisina kykyinään omaksua ja jakaa tietoa niin, että se tulee merkitykselliseksi opastettaville.

Opinnäytetyössä pyrimme ratkaisemaan, kohtaavatko oppaiden mielikuvat itsestään kulttuuriperinnön tulkitsijoina asiakkaiden kokemuksiin nähden. Tarkastelemme tutkimusongelmaa oppimisen ja tulkinnan periaatteiden näkökulmasta. Näkökulma hyödyttää oppaita tarkastelemaan itseään kriittisesti kulttuuriperinnön tulkitsijoina. Tutkimustulokset antavat näkökulmaa sille taholle, joka on vastuussa opastuksen luonteesta ja rakenteesta. Tutkimusongelmaksi muotoutui, ovatko oppaat pystyneet saavuttamaan asiakkaat kokemuksen tasolla, interpretaation keinoin, ja kuinka mahdollisia heikkouksia voisi kehittää. Seuraavat tutkimuskysymykset auttavat saavuttamaan tavoitteemme:

1. Onko opastus rakennettu interpretaatiota hyväksikäyttäen vai onko se tiedonantoa?
2. Mitä interpretaation keinoja oppaat käyttävät saavuttaakseen asiakkaat?
3. Voivatko opastettavat liittää saamaansa tietoa aiempiin kokemuksiin?

1.3 Tutkimuksessa käytettävät menetelmät

Tutkimuskohteen vaikean mitattavuuden takia päädyimme käyttämään rinnan sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää. Monitahomenetelmän tarkoituksena ei ole laajentaa tutkittavaa kohdetta, vaan antaa eri näkökulmien välittämää tietoa ilmiöstä. Päädyimme metodologisen triangulaation käyttöön, koska halusimme ymmärtää ilmiötä kokonaisvaltaisesti, emmekä keskittyä pelkästään yhden osapuolen tuottamaan tietoon. Emme käytä yhtä menetelmää, koska haluamme nojata teoreettiseen viitekehukseemme. Aineistoon sitoutuen oletamme, että merkityksellisen kokemuksen syntyminen tarvitsee kaksi osapuolta, jotka tässä tapauksessa ovat opas ja opastettava.

Laadullinen tutkimusmenetelmä sopii parhaiten ongelmien tai kehityskohteiden haarukoimiseen ja luo pohjaa määrällisen kyselytutkimuksen tekemiseen. Tarkoituksenamme on haastatella oppaita ja tarkastella heidän omaa mielikuvaa työnsä tekijöinä. Haluamme selvittää, kohtaako oppaiden mielikuvat historian tulkitsijoina itsestään asiakkaiden kokemuksiin nähden. Nämä kokemukset selvitetään kyselyllä, joka toteutetaan museotalon opastettaville. Määrämuotoinen kyselyhaastattelu havainnollistaa niitä oletuksia, joita laadullinen tutkimus antaa.

1.4 Opinnäytetyön sisältö

Opinnäytetyömme koostuu teoriaosuudesta ja empiriasta. Teoriaosuudessa käsittelemme kulttuurimatkailua kulttuuriperinnön kontekstissa ja määrittelemme kulttuurimatkailun sekä pohdimme kulttuurin ja matkailun suhdetta. Tutkimme myös kulttuuriperinnön opetusta sekä esittelemme Wolkoffin talomuseon

historiaa ja toimintaa lyhyesti. Interpretaation teoriaosuuteen sisältyy interpretaation teorian ja käsitteiden lisäksi mm. interpretaation historiaa sekä sen merkitystä ja tavoitteita. Tulkinnan teorian esittelyn jälkeen on luontevaa tutkia opastusta ja oppimista. Käsittelemme opastettavien motiivia museokäynnille haluna oppia. Konstruktiivisen oppimisteorian määrittely on ehdotonta, koska interpretaatiolla on samanlainen käsitys ihmisestä tiedon jäsentäjänä. Oppaan rooli on opettaa ja tehdä tiedosta kokonaisuus, joka on ymmärrettävissä. Oppaan keino välittää tietoa on järjestää opastuksen rakenne niin, että oppijan on se helppo jäsentää, eli konstruoida. Jäsennyksen tulisi, kuten konstruktiivisessa oppimisteoriassa, olla liitoksissa aikaisempiin kokemuksiin. Opastuksen rakenne koostuu suunnittelusta ja toteutuksesta, joiden tulisi noudattaa interpretaation periaatteita ollakseen ymmärrettävä ja merkityksellinen.

Empiria koostuu laadullisesta ja määrällisestä tutkimuksesta. Valitsemamme laadullinen tutkimustapa on puolistrukturoitu teemahaastattelu oppaille. Opastettaville teetämme kyselylomakkeen, jolla pyrimme saamaan lisää tietoa kehityksen kohteista. Kyselylomaketutkimuksen on tarkoitus antaa lisätietoa, eikä sen painoarvo ole yhtä merkityksenkäs kuin oppaiden haastattelut.

2 INTERPRETAATIO

Interpretaation suomenkieliset käännökset, tulkinta, käänös tai selitys, eivät ole laajuudeltaan kattavia käytettäväksi interpretaation kuvaamisessa, ilman selitystä, mitä sillä tässä yhteydessä tarkoitetaan. Eri yhteyksissä interpretaatiolla käsitetään erilaisia asioita, jonka vuoksi interpretaation määrittästä on vaikea hahmottaa ilman taustaansa vasten.

Määritelmää voidaan selventää antamalla lisämääreitä tulkittavasta kohteesta, mutta ainoastaan interpretaation kohteen selventäminen muuttaisi painopistettä tulkinnasta objektiin. Tätä vasten esittelemme tulkinnan periaatteita, jotka ovat tutkimuksen kannalta oleellisia sekä interpretaatiota kulttuuriperinnön

ympäristössä. (Beck & Cable 2002.) Sekä periaatteiden että ympäristön esittely, jossa niitä sovelletaan, antaa kokonaisempaa kuvaa interpretaatiosta tämän tutkimuksen kannalta.

Tulkinnan tuottajasta käytämme sanaa opas, tulkitsija tai interpretaattori sen mukaan, mitä eri toimintoa tiedon välittäjästä painotetaan. Tiedon välittäminen tulkinnan periaatteiden mukaan tekee ihmisestä tulkitsijan, ei hänen työympäristönsä tai ammattinsa. Tätä vasten emme koe tärkeäksi käyttää yhtä termiä tulkitsijasta, koska interpretaation määrittely antaa ymmärryksen sen välittäjästäkin. Tulkinnan tuottajasta käyttämämme eri termit myös tukevat ajatusta, että tulkitsijat eivät ole sidottuja kohteeseensa, vaan heitä määrittää työn tekemisen tapa. (Knudson, Cable, & Beck 2003, 17 - 43.)

Samasta syystä käytämme interpretaatiosta sanoja tulkinta ja käänös, koska niiden laajemmat merkitykset käsitellään interpretaation määritelmässä.

2.1 Historia

Interpretaation perusteoksena voidaan pitää Freeman Tildenin kirjaa *Interpreting Our Heritage* (1977). Tilden toimi Yhdysvaltojen National Park Servicen palveluksessa oppaana, jossa hän pääsi jakamaan tietoaan merkityksellisellä tavalla opastettavilleen. Hän kirjoitti kansallispuistojen merkityksestä amerikkalaiseen kulttuuriin tavoitteenaan laajentaa ihmisten arvostusta puistoja kohtaan, jotta ne koettaisiin säilyttämisenarvoisiksi tulevaisuudessakin. Kansallispuiston näkökulmasta kirjoittava Tilden ei ole jäänyt oman työympäristönsä sisällä toimivien pioneeriksi, vaan hänen periaatteitansa sovelletaan monella luonnon ja kulttuurin alalla. (Beck & Cable 2002, 5-9; Knudson & ym. 2003, 107 -109.)

Tilden loi kuusi interpretaation pääperiaatetta, joita soveltamalla tiedon välittäminen voidaan muuntaa tulkinnaksi. Myöhemmät interpretaation määritelmät nojaavat Tildenin periaatteisiin tänäkin päivänä. Viimeisimmät kirjoitukset täydentävät tai uudistavat määritelmiä modernimpaan muotoon, mutta eivät ole suuressa ristiriidassa Tildenin opetuksiin. Ristiriidattomuus

mahdollistaa uusien ja vanhojen periaatteiden käytön interpretaation määrittelyssä. (Knudson & ym. 2003, 5 - 6.)

2.2 Tärkeimmät tulkinnat

Tildenin (1977, 11) mukaan kaiken tulkittavan, jota esitellään tai kuvaillaan, tulisi samastua vastaanottajan kokemuksiin tai persoonaan. Kokemus, joka ei ole sidoksissa jo opittuun tai koettuun jää tulkinnan kannalta steriiliksi. Tämä periaate korostaa interpretaattorin tehtävää, koska tulkinnan onnistuminen merkitsee opastettavien tuntemista. Oppaiden tehtävä on jakaa innostuneisuus tulkittavasta kohteesta, jotta yleisö arvostaisi kokemaansa. Arvostusta herättävä tulkinta johtaa yleisön toimintaan, johon tulkinnan tulisi pyrkiä. (Ham 1992, 39.)

Tilden (1977, 19 - 24) painottaa, että tulkinta sisältää aina tietoa, koska se on opetuksellinen toiminto, mutta tapa paljastaa tieto, tekee siitä tulkinnan. Tiedon merkityksen ja suhteiden paljastaminen tulee tehdä ensikäden kokemuksen, alkuperäisten kohteiden tai kuvainnollisen median kautta. Periaatteen tausta on viestinnässä, jonka tarkoituksena on paljastaa laajempia merkityksiä numeerisen faktatiedon sijasta.

Sam Ham (1992, 3) sanoo tulkinnan olevan lähestymistapa viestintään. Hän näkee kielenkääntämisen olevan tulkinnan yksinkertaisin muoto, koska sen tarkoituksena on saada asia ymmärretyksi. Hänen mukaansa tulkinnan tarkoituksena on viestinnän kautta tulla ymmärretyksi tavalla, joka on viihdyttävä ja mielenkiintoinen yleisölleen. Mielenkiintoa pitää yllä tulkinnassa, toisin kuin tiedonannossa, moraalinen opetus, jonka vuoksi tulkinta tehdään. (Ham 1992, 4.)

James Carter (2001, 5 - 7) jakaa Hamin käsityksen interpretaatiosta. Hän toteaa interpretaation olevan kiinteästi sidoksissa viestintään. Viestinnän lähtökohta on jakaa oma innostuneisuus jostakin merkityksekkäästä, jotta yleisökin kiinnostuisi interpretaation kohteesta. Carter (2001, 3) sanoo interpretaation itsessään olevan helpommin määriteltävissä kuin tulkinnallisen viestinnän, joka

on tapa, jolla interpretaatiota tulisi viestittää. Hänen mukaansa tulkinnallisen viestinnän tulisi provosoida, samastua ja paljastaa, jotta sitä voitaisiin kutsua interpretaatioksi.

Larry Beck ja Ted Cable (2002, 1 - 9) ymmärtävät interpretaation olevan opetuksellinen toiminto, joka tähtää suurempien merkitysten paljastamiseen luonnon ja kulttuurin ympäristöstä. Interpretaatiota voi välittää monenlaisten medioiden kautta, kuten opastettujen kierrosten tai näyttelyiden välityksellä. Heidän mukaansa tulkinta auttaa yleisöä ymmärtämään ja arvostamaan historiallisia kohteita ja luonnon ihmeitä, mikä johtaa haluun säilyttää ne. (Beck & Cable 2002, xi.) Heidän käsityksensä interpretaatiosta ovat käytännöllisemmällä tasolla kuin Freeman Tildenin, mutta rakentuvat samoista lähtökohdista.

2.3 Interpretaation suunnittelu

Interpretaatiolla on tavoitteet, jotka hyödyttävät eri osapuolia. Tavoitteisiin pääsy tarkoittaa interpretaation harjoittamista tavalla, joka näyttäytyy koko toiminnan ajan jokaiselle sen kanssa tekemisissä olevalle. Voimme empiriaosuudessa tarkastella tutkimuskohteemme vaikuttavuutta vertaamalla oppaiden tulkintakykyä siihen, kuinka he ovat opastuksensa suunnitelleet. Tässä luvussa esittelemme Carterin (2001) ja Knudsonin ym. (2003) ajatukset siitä, mitä tulkinnallisen suunnitelman tulisi pitää sisällään, jotta interpretaation tavoitteet toteutuisivat.

Carter (2001) sanoo interpretaation suunnitelman sisällön riippuvan siitä, mitä halutaan saavuttaa. Suunnitelma antaa toiminnalle kehyksen ja auttaa pääsemään tavoitteisiin, jotka määritellään suunnitelmassa. Tavoitteet tulisi ilmaista hänen mukaansa vastaamalla kysymyksiin mitä halutaan ja odotetaan suunnitelmalta. Tavoite ei itsessään anna vastauksia sen saavuttamiseen, vaan se on pilkottava päämääriin. Päämäärä vastaa kysymykseen mitä muutoksia halutaan saavuttaa, ja se selvittää toiminnan tavoitteita käytännöllisemmällä tavalla.

Suunnitelmassa tulee ottaa huomioon yleisö, jolle interpretaatio on suunniteltu. Erilaiset kulttuuritaustat, matkailun motivaatiot, oppimistavat ja –halut kertovat tulkitsijalle, kuinka tehdä interpretaatiosta vaikuttava, vaikka yleisö ei ole yhtenäinen.

Tulkinnan kohteiden määrittelemisen antaa tulkitsijalleen suuren vastuun suunnitelmaa tehdessä, koska kohteiden valitseminen heijastaa interpretaattorin omia näkemyksiä. Resurssit tulisi valikoida sen perusteella, mikä on kiintoisaa, merkityksestä ja erottuu joukosta. Inventoimalla interpretaation kohteet tulkitsija voi löytää paremmin yhteydet niiden välillä, mikä auttaa yleisöä ymmärtämään kokonaisuutta.

Ymmärrettävän suunnitelman tulee olla johdonmukainen ja yhtenäinen, jotta interpretaation opetuksellinen toiminta onnistuisi. Suunnitelmassa on tultava julki teema, joka tiivistää kerrottavan yhteen. Teema auttaa tulkitsijaa valikoimaan tietoa, ja yleisölle se antaa kokonaisen kuvan, jonka kautta kohteet esitellään. Tulkitsija voi teeman avulla karsia kaiken tiedon, joka ei ole teeman kanssa johdonmukainen, jolloin asiakkaat ymmärtävät suurempia merkityksiä irrallisen informaation sijaan. Teema tulee määritellä kokonaisessa lauseessa, josta tulee ilmi interpretaation pääidea. Teema tekee tulkinnasta kiinnostavan, koska sen kautta ilmaistaan syy, miksi tietty kohde esitellään. (Carter 2001, 6 - 24; Knudson & ym. 2003, 309 - 322.)

2.4 Viestinnän keinot interpretaatiossa

Interpretaatio ei tarvitse onnistuakseen ihmistä sitä toteuttamaan, mutta ihmisen on valittava se keino viestiä, jolla tulkinta olisi mahdollisimman vaikuttava. Interpretaation yhteydet viestintään on esitelty edellisissä luvuissa ja kiistattomasti voidaan sanoa, että keinot saavuttaa ihmiset, niin viestinnässä kuin interpretaatiossa ovat samankaltaiset.

Ham (1992) sanoo tulkinnallisen lähestymistavan viestintään erottavan interpretaation muusta tiedon välittämisestä. Interpretaation tulisi olla nautinnollista, ajankohtaista, organisoitua ja sillä pitäisi olla teema. Nämä ovat ominaisuuksia, joita onnistuneessa interpretaatiossa tulisi olla.

Interpretaation tulisi olla yleisölleen nautinnollista ja helpoin keino saada ihmiset nauttimaan on tarjota heille viihdettä. Viihde ei ole interpretaation päätavoite, vaan sen kautta oppimiskokemuksesta saadaan hauska ja huomio kiinnitettyä opetettavaan asiaan. Ham (1992) väittää onnistuneen interpretaation olevan välitöntä viestintää, johon voidaan pyrkiä käytännöllisin keinoin, kuten käyttämällä keskustelunomaista puhetyyliä, hymyä tai huumoria, personoimalla kohteita, yhdistämällä tiedettä historiaan, liioittelemalla tai havainnollistamalla.

Interpretaation relevanttius on sidoksissa sen kahteen ominaisuuteen: persoonallisuuteen ja merkityksekkyyteen. Interpretaatio tulee merkityksekkääksi, jos tiedot on mahdollista kytkeä aikaisempaan kokemukseen. Ihmisten on vaikea kokea uusia tietoja tärkeiksi tai muistaa niitä, jos he eivät voi liittää niitä omiin kokemuksiinsa.

Tulkinnasta saa persoonallisen liittämällä tieto yleisön välittämiin kohteisiin eikä ainoastaan käyttämällä tietoa, joka on tuttua tiedon tasolla. Yleisö muistaa ja huomio paremmin sellaista tietoa, joka koskettaa heitä itseään. Tähän voidaan pyrkiä käyttämällä sinä- sanaa mahdollisimman usein, luokittelemalla ihmisiä ja tietoa tulkittaessa huomioimalla keinoja, joilla yleisö saadaan miettimään omia kokemuksiaan. (Ham 1992, 3 - 31.)

Tulkinnan tulee olla organisoitua, jotta sen tavoitteet olisivat yleisölleen saavutettavia. Johdonmukaisen kerronnan avulla ihmiset voivat keskittyä olennaiseen viestiin, joka tulkinnassa on moraalinen opetus tai teema. Järjestelemätöntä viestiä on vaikea seurata, ja se vaatii yleisöltä paljon. Pelkän tiedon viestiminen jää yleisön kannalta irralliseksi, koska jos sen seuraaminen vie voimia ja siitä on vaikea oppia. Tulkintaa voi organisoida luomalla teeman, jonka avulla voi valita tietoa, jota haluaa esitellä. Teema jäsentää tulkintaa ja

antaa arvon sen tekemiselle. Organisoinnin tarkoitus on helpottaa oppimista ja jäsentämällä tulkintaa tarinan muotoon tavoite on helpompi saavuttaa. Tekemällä asioista, joista halutaan kertoa, tarina, ihmisten on helpompi löytää syy-yhteyksiä kerrottavasta ja ymmärtää, mihin viestinnällä pyritään. (Ham 1992, 3 - 31.)

2.5 Temaattinen interpretaatio

Temaattisen interpretaation tarkoituksena on välittää tietty viesti, joka on valittu yhtenäistämään kerrontaa. Useimmat ihmiset ymmärtävät ja kiinnostuvat aiheesta enemmän, jos viestinnässä ilmaistaan syy, miksi asiat kerrotaan. Teema on tietty viesti aiheesta, joka halutaan välittää. (Beck & Cable 2002,48.) Teeman ja aiheen välinen ero on se, että teema antaa tulkinnalle syyn. Aihe ilmaisee, mistä asiasta on kyse kertomatta näkökantaa tai syvempää tarkoitusta sen ilmaisemiseen. Teema tiivistää kaiken kerrottavan yhdeksi kokonaisuudeksi, jolloin myös faktatieto voidaan ymmärtää suuremmassa yhteydessä, eikä ainoastaan irrallisena mainintana. Teeman avulla yleisö voi liittää faktisen tiedon suurempiin merkityksiin ja kokea tätä kautta annettavan tiedon merkityksekkääksi. (Ham 1992, 36 - 42; Beck & Cable 2002, 49 - 56.) Teeman käyttö puhutuissa kierroksissa, puheissa, video-ohjelmissa ja opastuksissa antaa tulkitsijalle paremmat mahdollisuudet ilmaista kokonaisuutta teemaa käyttäen. Toisin kuin näyttelyissä, ihmiset puhutuissa esittelyssä etenevät tulkitsijan tahtiin. Linearisessa esityksessä voidaan johdonmukaisesti muistuttaa teemasta eli syystä, miksi esitys on tärkeä. Ham (1992,40) pitää tärkeänä, että puhutussa esityksessä teema esiteltäisiin kahteen kertaan, jotta sen seuraaminen olisi palkitsevaa yleisölleen. (Ham 1992; Beck & Cable 2002.)

2.6 Interpretaatio ja konstruktivistinen oppimiskäsitys

Olemme esitelleet interpretaatiota matkailun toimintaympäristössä, mutta sen periaatteet voidaan löytää myös konstruktivistisesta oppimiskäsityksestä. Paremmiin näihin yhtäläisyyksiin voidaan havaita, kun verrataan opettamistilannetta ja kuinka se suunnitellaan, niin interpretaatiossa kuin

konstruktivismissa. Tavoite interpretaatiossa on antaa unohtumaton kokemus, ja sen keinot ovat yhtäläiset konstruktivisiin. Tutkimuksemme pyrkimyksenä on selvittää, onko tieto tullut merkityksekkääksi kuulijoilleen. Oppimisteorian esittely auttaa hahmottamaan opettamisen vaikutuksia asiakkaisiin ja onko tällä keinoin saavutettu yleisö. Esittelemme konstruktivismin pääpiirteitä esittelemättä sen sisäisiä, erilaisia suuntauksia tai muita tiedonmuodostumisen filosofioita.

Konstruktivistisessa oppimiskäsityksessä oppija nähdään aktiivisena toimijana, jolla on rajallinen ymmärrys sisäistä tietoa. Oppija itse rakentaa ymmärrystään uudesta tiedosta, konstruoimalla, eli rakentamalla tietoa omaan tietopohjaansa. Tämä prosessi tapahtuu liittämällä uusi tieto aiempiin kokemuksiin ja tietoihin, jotta se tulisi ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi oppijalle. Prosessi on aina tilannesidonnainen, mutta vuorovaikutuksella voidaan ohjata oppimista, vaikka tiedon tulkitsee vastaanottaja itse. Opettajalla on suuri merkitys oppimisessa, jotta halutut asiat tulevat ymmärrettäväksi. Tynjälä (2003, 222 - 232.) toteaa oppijan olevan oppimisessa keskiössä, mutta itseohjautuminen tiedon lähteille on päämäärä, ei niinkään lähtökohta oppimiselle. Myös interpretaatiossa tulkitsijan tehtävä on esitellä teeman kautta kohde, jotta suuremmat merkitykset avautuisivat kuulijoille. Interpretaatiossa ymmärretään yleisön moninaisuus, jonka mielenkiintoa on heräteltävä. Lähtökohtana interpretaatioon käyttöön ei ole se, että ihmiset ovat halukkaita oppimaan kuulemaansa, ilman tulkinnan tehostekeinojen käyttöä.

Interpretaatiossa korostetaan uuden tiedon esittelyä tavalla, joka koskettaa kuulijansa persoonaa, muuten tieto ei tavoittaisi kuulijaansa. Myös konstruktivismissa todetaan ihmisten kiinnostavan huomiota asioihin, jotka ovat heidän omia mielenkiinnon kohteita. Oppimisen pohjana konstruktivismissa on omat ennakkokäsitykset, jotka ohjaavat motivaatiota ja tiedon jäsentämistä omiin kokemuksiin. Oppiminen on oppijan vastuulla, mutta se ei vähennä opettajan merkitystä oppimisprosessissa. Konstruktivismissa on hyväksytty, että oppija tulkitsee tiedon, eikä sitä voi välittää ihmiseltä ihmiselle muuttumattomana. Persoonan koskettaminen ei koettaisi tärkeäksi

oppimisessa, jos konstruktivismi kokisi faktatiedon olevan itseisarvo, joka opettamisen tulisi saavuttaa. Konstruktivistisessa oppimiskäsityksessä merkitysten rakentaminen on tärkeämpää, jotta tieto tulisi ymmärrettävämmäksi yleisölleen. (Tynjälä 2003, 222-232.) Tämä ajatus on yhtäläinen interpretaatioon, jossa suurempien merkitysten, eli teeman esittely, on tärkeämpää kuin yksityiskohtien esittely.

3 KULTTUURIPERINTÖ

Kulttuuriperinnön voi yksinkertaisimmillaan määritellä kulttuurin aineelliseksi ja henkiseksi perinnöksi, joka on jonkun ryhmän yhteistä omaisuutta sekä yhteiskunnalle tärkeää ja säilyttämisen arvoista (Vilkuna 2008, 54). Rakennukset, esineet ja ympäristö henkivät elettyä elämää ja menneitä arvoja, sitoen yhteen kulttuuriperinnön aineellisen ja henkisen puolen. Kulttuuriperinnön avulla ihminen osaa yhdistää menneisyyden ja nykyisyyteen sekä nähdä oman elämänsä osana oman kansansa historiaa. Kulttuuriperinnöllä on keskeinen rooli ihmisen identiteetin rakentumisessa, ja se auttaa meitä ymmärtämään omia juuriamme. (Knuutila 2008, 14.) Oman identiteettimme vahvistumisen lisäksi kulttuuriperinnön myötä syntyy kansallinen identiteetti, joka siirtyy sukupolvelta toiselle. Tämän vuoksi esimerkiksi museoiden rooli kulttuuriperinnön asiantuntijoina on tärkeä, jotta kulttuuriperintöä voidaan välittää nuoremmille sukupolville. (Suomen Museoliitto 2009.)

Kulttuuriperinnön voi jakaa kolmeen osaan: irtaimeen, kiinteään ja aineettomaan. Irtaimella perinnöllä voidaan tarkoittaa esimerkiksi kolikoita, maalauksia, veistoksia ja muita vastaavia perintöesineitä. Kiinteä kulttuuriperintö käsittää muun muassa muinaisjäännökset, historialliset rakennukset ja kulttuuriympäristöt. Aineettomalla kulttuuriperinnöllä tarkoitetaan paitsi kulttuuriperinnön henkistä puolta, myös esimerkiksi kansanperinteitä, työtapoja ja tanssia. (Kallio, Elo, Järnefelt, Laine & Pohjanvirta 2004, 5–11.) Nämä osa-alueet yhdistyvät myös Wolkoffin talon kulttuuriperinnössä ja sen tulkinnassa.

3.1 Autenttisuus

Kulttuuriperinnön yhteydessä törmää usein termiin autenttisuus. Autenttisuudelle on monta määritelmää sen mukaan, mistä näkökulmasta asiaa tarkastellaan. Kulttuuriperinnön kontekstissa autenttisuutta voidaan tarkastella ihmisen kokemuksen kautta sekä historialliseen alkuperään perustuvana käsitteenä. Esimerkiksi Wolkoffin talomuseota voi kutsua historiaan nojaten autenttiseksi kohteeksi sillä perusteella, että talo ei ole matkailukohteeksi rakennettu, vaan se on alkuperäinen rakennus, jossa on oikeasti eletty. (Hovi 2009, 8.) Vierailija voi historiallisiin faktoihin ja talon alkuperäiseen olemukseen nojaten ymmärtää ja hyväksyä asian, ja näin ollen pitää sitä autenttisenä. Autenttisuutta voidaan pitää kulttuurikohteen ominaispiirteenä ja se nähdään nykyisyyden näkökulmasta. Opas tulkitsee historiaa luoden autenttisen kokemuksen. (Drummond & Yeoman 2001, 39.)

3.2 Kulttuuriperinnön opetus

Kulttuuriperintö itsessään on jo opetusta, kun asiaa katsotaan identiteetin ja arvomaailman kehittymisen kannalta. Kulttuuriperintökohteisiin liittyvä autenttinen tieto sekä erityinen miljöö tukevat kulttuuriperinnön oppimista. (Venäläinen & Tornberg 2008, 66.) Esimerkiksi museot ovat kulttuuriperinnön asiantuntijoita, ja niillä on vastuu kulttuuriperinnön välittämisestä ihmisille. Museoiden tehtäviin kuuluu kulttuuriperinnön opetustyö. Opetustyön tavoitteena on tukea kulttuuriperinnön tarkoitusta, eli vahvistaa kansallista identiteettiä ja siirtää kulttuuriperintöä uusille sukupolville. (Suomen Museoliitto 2009.) Museoiden näyttelyt ja kulttuuriperinnän tulkinta ja välittäminen ihmisille paitsi vahvistaa ihmisten omaa identiteettiä tai tarjoaa uutta tietoa tuntemattomasta kulttuurista, se saa ihmiset miettimään omaa elämäänsä ja kokemuksia suhteessa esitettyyn kulttuuriperintöön (Knuutila 2008, 17). Mitä autenttisempi kulttuuriperinnön opetusympäristö on, sitä laajempi on oppijan merkityssuhteiden luominen (Ropo 2008, 46). Oppimiskokemus, joka on

tulkinnan kautta saavutettu, antaa merkityksen interpretaation käytöstä yksilölle. Monet ihmiset hakeutuvat paikkoihin, joissa interpretaatiota käytetään, syystä, että kokevat tiedonsaannin, eli oppimisen olevan nautinnollista ja rikastuttavaa. (Knudson ym. 2003, 48.) Esimerkiksi Wolkoffin talomuseon autenttinen miljöö on resurssi talon kulttuuriperinnön havainnollistamiseen ja tulkitsemiseen, jonka vuoksi talomuseo tukee kulttuuriperinnön oppimista hyvin ja merkityssuhteita syntyy.

3.3 Kulttuuriperintö ja matkailu

Matkailu itsessään sisältää kulttuuria, sillä matkailu tapahtuu yleensä itselle vieraisiin kulttuureihin ja sisältää kulttuurikohteita. Kulttuuri on iso osa matkailuteollisuutta, sillä matkailuteollisuus hyödyntää kulttuuria ja perinnettä tarkoituksensa mukaan. Kulttuuri ei ole pelkästään matkailun voimavara ja resurssi, sillä kulttuuri hyötyy matkailusta, esimerkiksi kulttuurikohteiden suojelun ja kehittämisen kannalta. Tässä luvussa rajaamme kulttuurin laajaa käsitettä ja käsittelemme kulttuurin ja matkailun suhdetta kulttuuriperinnön näkökulmasta.

Kulttuurimatkailu on kulttuuriperinnön tavoin erittäin laaja käsite, jonka tarkka määrittely on vaikeaa. Helpoiten kulttuurimatkailun voi määritellä matkailuna, joka hyödyntää paikallista kulttuuria ja perinnettä liiketoiminnallisin perustein. Matkailun näkökulmasta perinne tarkoittaa maisemaa, rakennuksia, tapoja, perinteitä ja paikallishistoriaa, joita voidaan tuotteistaa ja markkinoida matkailutuotteina. Kulttuurimatkailusta puhuttaessa on kuitenkin tärkeää tehdä ero perinteen ja historian välille. Historia pyrkii ymmärtämään, mitä on tapahtunut, milloin, ja vastaavasti perinne pyrkii arvostaa tiettyjä menneisyyden arvoja ja asioita nykyisyyden näkökulmasta katsottuna. Kulttuuriperinnön tuotteistamisessa ja kulttuurimatkailussa olennaista on tulkinta, jonka avulla historiaa ja menneisyyden arvoja sekä merkityksiä esitetään ihmisille. (Raivo, Pyörnilä & Sepponen 2003, 13.)

Kulttuurimatkailun tavoitteena on tarjota elämyksiä ja oppimiskokemuksia ja sitä kautta vahvistaa ihmisten identiteettiä ja vahvistaa kulttuurin ymmärrystä ja arvostusta (Raivo, ym. 2003, 38). Kulttuurimatkailussa kulttuuriperinnettä tuotteistetaan perinnekohteiksi, koska perinteen kautta tulkittuna voidaan tuoda esille paikallista historiaa nykypäivään sovitettuna. Kulttuurimatkailussa hyödynnettävästä kulttuuriperinnöstä tulee saavutettavampaa, ja historian kokeminen ja oppiminen on helpompaa. Parhaimmillaan kulttuuriperinnön tuotteistaminen lisää paikallisen menneisyyden ja perinteen arvostusta ja tehostaa paikallisen kulttuuriperinnön suojelua. Matkailu käyttää hyväkseen fyysistä ja kulttuurista ympäristöään, ja ympäristön suojeleminen on yksi matkailuteollisuuden velvoite ja edellytys. Interpretaation avulla kestävä kehitys voidaan tukea, koska tulkinnan tarkoitus on avata yleisölleen suurempia merkityksiä ymmärrettävällä tavalla. Carter (2001,4) uskoo matkailijan ymmärtävän matkailukohteesta enemmän ja syventävän matkakokemusta onnistuneen interpretaation vuoksi, koska syvempi ymmärrys kohteesta johtaa sen arvostamiseen. Interpretaatiolla voidaan kasvattaa muuten tuntemattoman matkailukohteen kiinnostavuutta, jolla voi olla vaikutuksia kulttuurikohteen suojelussa (Bramwell & Lane 2005, 20-25).

Tulkitsijoiden rooli kulttuurikohteen kiinnostavuuden luomisessa on tärkeä. Tulkitsijat muokkaavat yksilölle tietoa, koska he valikoivat merkitykselliset kohteet esitellä. Tulkitsijat määrittelevät alueiden ja yhteisöjen ominaisuudet ja piirteet, koska he valitsevat näkökulman ja ilmiön, jonka kokevat merkitykselliseksi. Tätä keinoa voidaan käyttää matkailussa hyväksi korostamalla asioita, jotka tukevat omia intressejä, kuten jo edellä mainittu kulttuurikohteiden suojeleminen.

3.4 Interpretaation hyöty kulttuuriperinnössä

Kulttuuriperinnön sisällössä interpretaatiolla tarkoitetaan historian, tarinoiden ja esineiden esittelyä tavalla, jolla museo tai kulttuuriperintökohde kokee ilmiön (Leask & Yeoman 1999, 55). Kulttuuriperinnön tarkoituksena on säilöä niitä lukemattomia asioita, jotka kertovat historiasta. Interpretaatio antaa kohteille

arvon, miksi ne tulisi säilyttää. Tämän vuoksi interpretaatiolla on selkeä suhde perintöön, koska tulkinnan kautta ymmärrämme halutulla tavalla historiaa. (Carter 1997, 4.) Avaamalla laajempia merkityksiä ja ideoita interpretaation avulla ihmiset oppivat ymmärtämään ja arvostamaan interpretaation kohteita. Arvostus johtaa haluun suojella ja säilöä kohteita, mikä on interpretaation tavoite. Arvostuksen kasvaessa voimavarojen ja paikallisen yhteisön hyväksikäyttäminen on epätodennäköisempää.

Interpretaatio on kulttuurimatkailussa se tekijä, joka voidaan muuntaa liiketoiminnan harjoittamiseksi. Mikään museo, luonnonpuisto tai muu interpretaation perinteinen paikka, jossa sitä käytetään, ei voisi pyytää maksua tulkitsemattoman kohteen näyttämisestä. Kohteelle on luotava arvo tulkinnan kautta, jotta siitä voidaan puhua matkailutuotteena.

3.5 Kokemus

Kokemus ja elämys ovat kaksi eri käsitettä, joiden ero on todella pieni, tai niiden voidaan ymmärtää tarkoittavan jopa samaa asiaa. Tässä yhteydessä käytämme kuitenkin termiä kokemus, koska se tukee muuta teoriaa ja tutkimusta.

Kokemuksen rakennetta voidaan hahmottaa ”Matkailuyrityksen tuotekehitys”-kirjassa (Komppula & Boxberg 2002, 26-27) esitetyn mallin avulla. Kokemustyyppejä on neljä: tiedostavat kokemukset, harjaantumiskokemukset, elämykset ja muutokkokemukset. Tiedostava kokemus tarkoittaa oppimista. Kuulijan mielenkiinto herää saadun tiedon pohjalta, ja kuulija oppii. Harjaantumiskokemuksilla tarkoitetaan taidon lisääntymistä. Elämys syntyy kun vaikutetaan ihmisen tunteisiin, eli luodaan lyhyt- tai pitkäkestoisia tunnetiloja. Muutokkokemus syntyy, kun luodaan pysyviä muutoksia ihmisen mielentilassa, fyysisessä olemuksessa tai elämäntavassa.

Nämä kokemustyyppit voivat esiintyä irrallisina tai samanaikaisesti. Wolkoffin museotalon kierros oletettavasti tarjoaa ihmisille tiedostavia kokemuksia, elämyksiä ja muutokkokemuksia. Kävijät oppivat kierroksella uutta, esimerkiksi

paikallis- ja Suomen historiasta, voivat saada tunnetiloja synnyttäviä elämyksiä sekä kokemuksia, jotka vaikuttavat esimerkiksi mielialaan. Kokemus on kuitenkin yksilöllistä, joten ei voida olettaa, että kaikki kävijät kokevat asian samoin.

Pine ja Gilmore (1998, 29 - 38) ovat määritelleet kokemuksen ulottuvuudet, joita ovat aktiivinen osallistuminen, passiivinen osallistuminen, vastaanottaminen ja uppoutuminen kokemukseen. Aktiivinen osallistuminen tarkoittaa sitä, että asiakas vaikuttaa kokemuksen syntymiseen. Passiivinen osallistuminen taas on sitä, että asiakas ei millään tavoin vaikuta tapahtumaan, vaan kokee puhtaasti kuuntelemalla ja tarkkailemalla. Vastaanottamisen ulottuvuus toteutuu, kun kokemus tuodaan vierailijan mieleen, eikä tuoteta fyysistä kokemusta. Uppoutumisella taas voidaan tarkoittaa fyysistä osallistumista kokemukseen. Wolkoffin talomuseota tarkastellessa voidaan katsoa, että asiakkaat vastaanottavat passiivisesti kokemuksia opastuksen välityksellä. Talomuseon opastus ei ole fyysinen kokemus, johon asiakas voi itse vaikuttaa. Opastuksesta päättää opas itse.

Pine ja Gilmore (1999) ovat luokitelleet myös kokemuksen nelikenttämallin, joka määräytyy kokemuksen ulottuvuuksien mukaan, eli sen mukaan, kuinka aktiivisesti tai passiivisesti asiakas osallistuu kokemuksen syntymiseen. Nelikenttämalli sisältää viihteellisen, opetuksellisen, esteettisen ja todellisuuspakoisen kokemuksen. Jos nämä neljä osa-aluetta toteutuvat esimerkiksi Wolkoffin talomuseossa, saa vierailija mieleenpainuvan kokemuksen.

Viihteellinen kokemus syntyy passiivisesti aistien välityksellä. Esimerkiksi jonkin esityksen seuraaminen voi synnyttää viihdyttävän kokemuksen. Osallistuja saa vaikutelmia, mutta ei välttämättä uppoudu esitykseen. Opetuksellisen kokemuksen syntyminen vaatii esimerkiksi museon vierailijan mielen aktiivista kytkemistä. Opetuksellinen kokemus tuottaa uutta tietoa vierailijalle.

Todellisuuspakoinen kokemus merkitsee mallin mukaan aktiivista osallistumista tapahtumaan. Osallistuja uppoutuu tapahtumaan osallistumisen lisäksi. Jos osallistuminen on kuitenkin passiivista, on kyse esteettisestä elämyksestä. Silloin osallistuja uppoutuu ympäristöön, jossa hän on, mutta ei vaikuta itse tapahtuman kulkuun. Esimerkiksi taidenäyttelyissä käynti tarjoaa esteettisiä kokemuksia.

Kokemuksia tai elämyksiä ei voida kuitenkaan tuottaa kokemuksen yksilöllisyyden takia. Edellytykset kokemuksille voidaan kuitenkin luoda. Wolkoffin talomuseossa ja opastetulla kierroksella on edellytykset tarjota osallistujille viihteellisiä, opetuksellisia ja esteettisiä kokemuksia. Viihdearvo syntyy opastuksella kerrotuista, niin sanotuista ”Wolkoffin jutuista”, tositarinoista perheen elämästä ja teoista. Koska kierros on opastettu, saa osallistuja uutta tietoa, ja oppaan tulkinnan kautta oppii uutta. Esteettinen kokemus syntyy talomuseon ainutlaatuisen ja autenttisen ympäristön luomana.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Menetelmänä päädyimme käyttämään rinnan sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista tutkimusta. Tällaisesta yhdistelmästä käytetään nimeä menetelmätriangulaatio, jonka tarkoituksena on luoda kattavampi kuva tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 143; Hirsjärvi & Hurme 2008, 39.) Triangulaation avulla pystyimme tekemään haastatteluista olettamuksia, jotka testasimme asiakkaille tehdyissä kyselylomakkeissa.

Kvalitatiiviseksi tutkimusmenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu, joka on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Teemahaastattelussa ei ole samoilla sanamuodoilla tarkennettuja kysymyksiä, vaan oleellisinta on käydä halutut asiat teemojen avulla lävitse haastateltavien kanssa. Teemahaastattelun tarkoituksena on antaa merkitys haastateltavan tulkinnalle tutkittavasta ilmiöstä, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa haastattelijan kanssa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.)

Teimme kysymyksiä haastateltaville teemojen avulla, jotka olivat kaikille samat, mutta haastattelun kulku ei ollut niistä riippuvainen. Teemahaastattelu sopi menetelmäksi, koska tarkoituksena oli ymmärtää merkityksistä oppaiden työtä, eikä heidän sanatarkoista vastauksistaan. Haastattelun teemoja oli neljä: opastuksen suunnittelu, rakenne, viihteellisyys ja oppiminen. Näistä teemoista teimme tarkentavia kysymyksiä, joiden avulla pyrimme selventämään vastauksia. Lyhyet ja tarkentavat kysymykset olivat teemojen alakäsitteitä, jotka toimivat meille muistilistana keskustelun ohjaamiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 66.)

4.1 Analysointimenetelmä

Meillä oli valmiiksi etukäteen mietittyjä teemoja, joiden avulla keräsimme tietoa. Litterointi helpottui, kun meillä oli viitekehystä siitä, mihin halusimme saada vastauksen. Haastattelut litteroitiin propositiotason litteroinnilla, mikä tarkoittaa haastattelussa esiintyvien keskeisten argumenttien puhtaaksi kirjoittamista. Tämä tarkoittaa sitä, että puhtaaksi kirjoitetaan asiat, jotka ovat tutkijoiden kannalta oleellisia. Litteroinnin jälkeen aloimme kerätä haastatteluista toistuvia termejä kysymysten avulla. Aloitimme siis purkutyön kirjaamalla jokaisen haastateltavan vastaukset kysymyksittäin samaan tiedostoon. Allekkain olevista vastauksista pystyimme merkitsemään vastauksien yhtäläisyyksiä haastateltavien välillä.

Analysointitapana teemoittelu sopi parhaiten käytettäväksi, koska tarkoituksenamme oli tutkia haastateltavien näkemyksiä ja kokemuksia heille tutusta tilanteesta. Loimme pohjaa analyysille jo haastattelua tehdessä, koska haastattelu jaettiin teemoihin. Luokittelimme yläkäsitteistä alateemoja, jolloin saimme kattavampaa kuvaa haastattelujen kokonaisuudesta. Teemoittelussa ymmärretään, että haastateltavat eivät toista teemoja samoilla sanamuodoilla, vaan halutut teemat löydetään tutkijoiden tulkinnoista haastatteluista. Teemoittelun tarkoitus oli löytää aineistosta yhtäläisyyksiä ja teemojen esiintyvyyttä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 173.)

Lähestyimme aineistoa deduktiivisesti, koska luokittelemalla aineistoa pystyimme tekemään hypoteeseja teoriasta käsin. Deduktiivinen lähestymistapa testaa olettamusten paikkaansa pitävyyttä, koska ne löytyvät jo olemassa olevista teorioista. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 166.)

4.2 Kyselylomaketutkimus

Kvantitatiivisena menetelmänä käytimme kyselylomaketutkimusta. Lomake sisälsi kuusi strukturoitua kysymystä ja kuusi avointa kysymystä. Teimme kysymykset haastattelujen teemojen perusteella niin, että asiakkaiden kysymykset vastaisivat oppaiden haastatteluista saamiimme vastauksiin. Kyselylomaketutkimuksessa kysymyksenasettelussa tulee olla huolellinen, koska se luo pohjan onnistuneelle tutkimukselle. Kyselylomaketutkimuksen kysymykset analysoitiin myös teemoittelun avulla, joka on hyvä tapa kvantitatiivisen tutkimuksen laadullisena analysointimenetelmänä. (Aaltola & Valli 2007, 124; 102.) Teetimme kyselyt kahden viikonlopun aikana asiakkaille, jotka osallistuivat opastukselle. Olimme itse paikalla jakamassa kyselylomakkeita, jotta mahdollisimman moni antaisi vastauksen. Kyselylomakkeen huonona puolena voidaan pitää sitä, että yhden lomakkeen vastaus on tutkimuksemme kannalta olematon, mutta ajan puitteissa emme pystyneet saamaan paljon vastaajia, ainoastaan 16. Tätä ongelmaa pyrimme ratkaisemaan niin, että lisäsimme kyselyyn avoimia kysymyksiä, jotta voisimme tarkastella vastauksia laadullisen analyysin keinoin validiteetin lisäämiseksi.

4.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden kautta. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen mahdollista toistettavuutta, jossa kaksi tutkivaa tahoja päätyvät samaan tulokseen eri tutkimuskerralla (Hirsjärvi & Hurme 2008, 186). Tutkimusmenetelmämme antavat mahdollisuuden sen toistamiseen tulevaisuudessa, koska kysymyksenasettelut eivät ole kohdistettuja tiettyyn ajankohtaan tai samaan

tilanteeseen kummassakaan tutkimustyyppissä. Meidän on ollut kuitenkin pakko myöntyä siihen, että täydellinen reliabiliteetti tutkimuksessamme ei ole mahdollinen, koska kolmannen osapuolen tulkinta tutkittavasta kohteesta ei olisi täysin sama kuin omamme. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 186.) Tulkitsimme niin teemahaastatteluja sekä kyselylomakkeita, koska vastauksia saatiin samaan kysymykseen eri kohdista, joten tutkimuksemme johtopäätökset toisten tekeminä eivät olisi vastaavia toisella tutkimuskerralla.

Kvantitatiivisen tutkimuksen tekeminen laadullisen tutkimuksen olettamusten vahvistamiseksi antaa suuremman mahdollisuuden samojen päätelmien saavuttamiseen, koska määrällisiä tutkimuskeinoja on helpompi toistaa. Menetelmätriangulaation käyttö työssämme korvaa niitä reliabiliteetin puutteita, joita teemahaastattelua yksin käytettynä esiintyy.

4.4 Haastattelun kulku

Sovimme tapaamiset oppaiden kanssa puhelimitse. Sovimme haastattelut ensin vain kahden oppaan kanssa, kolmannen ollessa vielä lomalla. Hänen kanssaan haastattelu sovittiin myöhemmäksi ajankohdaksi.

Ensimmäiset kaksi haastattelua toteutuivat Etelä-Karjalan Taidemuseolla. Ensimmäisen oppaan tavatessamme loimme luottamusta ja positiivista ilmapiiriä juttelemalla hänen kanssaan yleisistä asioista ja haastattelun toteutuksesta. Ensimmäinen tapaamamme opas ei kuitenkaan ollut ensimmäinen haastateltava. Hänen saavuttuaan toimimme samoin, kuten ensimmäisen tapaamamme oppaan kanssa. Yritimme luoda vaikutelmaa, että ei ole tarvetta olla varautunut tai jännittää.

Kolmas haastattelu tapahtui Etelä-Karjalan museon toimistolla. Haastattelun toteuttamisessa oli se ero, että kolmannessa haastattelussa meistä oli läsnä vain toinen meistä. Muuten haastattelua edeltävä esittely ja juttelu sujui samoin kuin kahden ensimmäisen kohdalla. Ensimmäiset kaksi haastattelua tapahtui museon takatiloissa. Opas valitsi huoneen, jonka tiesi olevan tyhjä. Tila oli otollinen haastattelulle, sillä häiriötekijöitä ei ollut. Valmistellessamme

haastattelua oppaat saivat aikaa valmistella itseään haastatteluun. Ensimmäinen opas osoitti meille paikat, ja asettui niin, että olimme hänen kanssaan vastakkain, jolloin haastattelun toteutus onnistui hyvin. Vuorovaikutuksen kannalta vastakkain istuminen on tärkeää, ja se helpottaa luomaan keskustelunomaista tunnelmaa. Kolmas haastattelu sujui kutakuinkin samalla kaavalla. Opas oli valinnut tilaksi toimiston, jonka tiesi olevan tyhjä. Tässäkään haastattelussa häiriöitä ei ollut, ja opas pystyi keskittymään tilanteeseen.

Haastattelut tallennettiin nauhurille, jotta haastattelu olisi luontevaa ja vapautunutta. Näin haastatteluja purkaessa pystyttiin myös ottamaan huomioon muitakin olennaisia asioita, kuten esimerkiksi tauot, johdattelun, äänenkäytön. Pyysimme luvan nauhoittamiselle ennen haastattelun aloittamista.

Tarvittavan tiedon saanti oli haastattelutilanteissa tärkein tavoite. Halusimme oppaiden ymmärtävän, että kyse on heidän omasta näkemyksestään opastuksesta. Haastattelutilanteissa pyrimme siihen, että vuorovaikutus on keskustelunomaista, kuitenkin liikaa ohjailematta haastateltavia. Olimme osallistuvia ja osoitimme kiinnostusta, mutta emme esittäneet omia mielipiteitämme tai johdatelleet vastauksia haluamaamme suuntaan.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Interpretaation suunnittelu ja rakenne oppaiden työssä

Haastatteluista selvisi, että oppaat suunnittelivat kerrontaansa asiakkaiden erilaiset taustat huomioon ottaen. He kaikki sanoivat opastustilanteessa tapahtuvan valikointia kerrottavien asioiden välillä sen mukaan, minkälainen asiakaskunta oli kulloinkin kyseessä. Heidän toimintatapansa noudatti käytännön tasolla interpretaation suunnitelmaa, jossa on toivottavaa tietää yleisön taustasta jotakin, jotta interpretaatiosta saadaan mahdollisimman

vaikuttava kustomoimalla puhe asiakkaiden erityispiirteiden mukaan. (Carter 2001, 14.)

Interpretaation johdonmukaisuuteen vaikuttaa teeman luominen ja sen esille tuominen. Johdonmukaisuuteen on hyvä pyrkiä yleisön vuoksi, koska teeman virtaviivainen esittely helpottaa tiedon tavoittamaan kuulijansa. (Ham 1992, 39.) Ensimmäinen teemaa koskeva kysymyksemme oli: Voitko määritellä yhdessä lauseessa opastuksen teeman? Haastateltavat poikkeuksetta vastasivat tähän puolittaisilla lauseilla kertoen opastuksen aiheen, joka eri muodoin olisi yhtenäistettävissä Wolkoffin suvun tarinaksi. Aihe ei paljasta kerronnan syytä ja se ei anna arvoa kerronnalle. Teema on moraalinen opetus tai viesti aiheesta, joka jättää vahvimman muistijäljen kuulijaansa. (Ham 1992, 35.)

Seuraavassa kysymyksessämme teemaa koskien tiedustelimme, mikä on se pääidea, jonka oppaat haluaisivat asiakkaiden muistavan myöhemmin. Tähän kysymykseen haastateltavat vastasivat, niin että pystyimme löytämään tietoa aikaisempaan kysymykseen. Kysymällä toisin sanoin opastuksen teemaa, haastateltavat paljastivat omia mielenkiinnon ja kiinnostuksen kohteita ja ilmaisivat moraalisia merkityksiä, miksi opastus on tärkeä jakaa muillekin. Oppaiden vastauksista teemaa koskien voidaan sanoa, että he ymmärsivät ihmisten prosessoivan tietoa, niin että yksittäiset faktatiedot eivät tule merkityksekkääksi, eikä niiden muistaminen olekaan välttämätöntä tai tärkeää. Oppaat kertoivat suurempia kokonaisuuksia teemaksi, eivätkä maininneet yksityiskohtia. Tämä on myös interpretaation keskeisin tarkoitus. Faktinen tieto on tarkoitettu tukemaan suurempaa merkitystä, joka on tärkein opettaa. Oppaat, puhuessaan tärkeimmästä muistikuvasta, jonka halusivat asiakkaiden muistavan, ottivat esille Wolkoffin perheen selviytymistarinan ja heidän nousunsa maaorjista keskiluokkaan. Selviytymistarinan mainitseminen kertoi, että oppaat ottivat näkökulman kerrontaansa. He ilmaisivat, että arvostavat ihmisiä, jotka voivat edesauttaa omaa tilannettaan parempaan, lähtökohdista riippumatta.

Oppaat yhtenäisesti mainitsivat selviytymistarinan ja onnistumisen olevan tärkeitä asioita, joita oli arvokas esitellä. Monen ihmisen on helppo samastua tilanteeseen elämässään, jossa selviytyminen ja onnistuminen ovat olleet läsnä. Nämä yleismaailmalliset asiat on helppo kytkeä aikaisempiin kokemuksiin ja tietoihin, mikä on interpretaation yksi pääperiaatteista. Tämä periaate toteutui haastattelujen perusteella, koska selviytymisen kokeminen elämässä on asia, joka koskettaa monen persoonaa, eikä tulkinta jää siis steriiliksi. (Tilden 1977, 11.)

5.2 Oppaiden vaikutusmahdollisuudet asiakkaisiin interpretaation ja konstruktivistisen oppimiskäsityksen kautta

Yksi haastattelumme teemoista oli oppiminen, koska interpretaation periaatteet ovat yhtäläisiä konstruktiviseen oppimiskäsitykseen. Kysyessämme oppailta, kuinka he kokivat tilanteen, jossa osa asiakkaista oli ollut aiemmin opastuksella ja osa ei, he eri keinoin yrittivät sopeutua tilanteeseen. He kokivat, että muutoksia oli tehtävä omassa työskentelyssä, jotta kokemus olisi kaikille vaikuttava. Kaksi kolmesta haastateltavasta kertoi tilanteen muuttuvan, ja tilannetta yritettiin muuttaa vuorovaikutuksen kautta. Yhteistoiminnallista oppimista konstruktivismissa voidaan auttaa keskustelulla, jota tulosten mukaan oppaat käyttivät. Tämä tuo esille monimuotoisempia ajatusketjuja, kuin tavanomainen yksin opiskelu. (Tynjälä 2004, 167.) Voidaan sanoa, että oppaat, jotka vastasivat tilanteen vaikuttavan, niin että keskustelun kautta haettiin muutosta, käyttivät tulkinnallista otetta viestintään, jotta kaikkien huomio pystyttiin kiinnittämään kerrontaan. Tämä tulkinnallisen viestinnän keino, jossa keskustelunomaisella tyylillä kiinnitetään huomio ja tehdään kokemuksesta jokaiselle nautinnollinen, toteutuu pääosin oppaiden opastuksessa. (Ham 1992, 9.) Konstruktivismissa on myös käsitys, että eri menetelmät, kuten vuorovaikutus, on hyvä apukeino erilaisten ihmisten oppimisen takaamisessa (Tynjälä 2004, 63). Oppaiden haastatteluista voidaan sanoa, että he halusivat ihmisten oppivan laajempia kokonaisuuksia, eivätkä pidä itsestäänselvyytenä, että ihmiset oppisivat tietokoneen lailla.

Oppailla oli hyvin monimuotoisia tapoja avata yleisölle uutta tietoa. He eivät tyytyneet tavalliseen esitelmöintiin, vaan he käyttivät opastuksella keskustelua, esimerkkejä, tarinankerrontaa ja havainnollistamista keinoina avata uutta tietoa. Nämä keinot voidaan nähdä oppimisessa keinoina konstruoida tieto ymmärrettävään muotoon, koska ihminen tarvitsee apukeinoja oppimiseen. Apukeinoja tarvitaan, koska tietoa ei voida monistaa toiseen muuttumattomana, ihmisen täytyy rakentaa tieto liitoksiin hänen aikaisempiin tietoihinsa. (Tynjälä 2004, 22.) Interpretaatiossakin ymmärretään, että uusi tieto tulee olla sidoksissa aikaisempiin kokemuksiin, jotta oppiminen on mahdollista (Beck & Cable 2002, 8).

Kysyimme usein kysymyksiä siitä, minkä oppaat kokivat olevan opastuksensa vaikutukset asiakkaisiin. Halusimme saada tähän vastauksen, jotta pystyimme analysoimaan oppimisen tavoitteita. Kaksi oppaista toivoi heidän tulkinnallaan olevan vaikutuksia ihmisten mielikuviin Lappeenrannasta ja Wolkoffin talosta, ja yksi heistä toivoi vaikuttavansa asenteisiin venäläisiä kohtaan. Heidän tavoitteensa oppimisen suhteen täyttää interpretaattorin tehtävän, joka on jakaa oma innostuneisuus kohteesta, jotta arvostus sitä kohtaan lisääntyisi. Tämä johtaa muutokseen asenteissa, mielikuvissa, käytöksessä ja teoissa, mikä on interpretaation pyrkimys. (Ham 2002, 39.) Oppaat halusivat vaikuttaa ja näin heidän käytöksensä opettajan roolissa täyttää myös konstruktivismin asettamia ehtoja käsitteellisten muutosten edistämiseksi ihmisten mielessä. Konstruktivismissa tieto täytyy jonkin tahon puolesta nostaa esille, jotta ihminen voi muuttaa ajatusmaailmaansa. (Tynjälä 2004, 85.) Tässä yhteydessä oppaat nostivat asioita esille, joihin he halusivat ihmisten reagoivan.

Opastus ei olisi mahdollinen tilanne oppimiselle, jos tietoa ei olisi järjestelty ymmärrettävästi. Kysyimme oppailta, kokivatko he tärkeäksi, että opastus on yhtenäinen ja eteneekö opastus kronologisesti. Oppaiden vastaukset antoivat varman vastauksen siitä, että opastus oli heille asia, jonka oli tärkeää edetä järjestyksessä ja johdonmukaisesti. Heillä oli poikkeavat näkemykset siitä, minkä takia tämä oli tärkeää, mutta oppimisen kannalta motiivilla ei ole merkitystä johdonmukaisuuteen pyrkiessä. Interpretaatiossa organisoinnin

tarkoitus oppimisessa on helpottaa oppimisprosessia, jotta yleisö ymmärtää, mihin viestinnällä pyritään. (Ham 1992, 3 – 27.) Oppaista yksi kertoi yhtenäisyyden takaavan yleisön oppimisen, toinen sanoi sen helpottavan ajanhallintaa, ja kolmas koki yhtenäisyyden olevan molemmille osapuolille tärkeä.

5.3 Opastuksen viihteellisyys

Tarkastelimme oppaiden keinoja tehdä opastuksesta viihdyttävä Sam Hamin (1992) teorian pohjalta. Interpretaation tulisi olla nautinnollista, koska tulkinnan ei ole tarkoitus olla opetustilanne sen perinteisessä merkityksessä. Viihteellisyys auttaa ihmisiä kiinnittämään huomioita asiaan, ja oppimiskokemuksesta saadaan hauska (Ham 1992, 3 - 27). Oppaat antoivat monia esimerkkejä, kuinka he tekivät opastuksesta mielenkiintoista. Menetelminä he käyttivät huumoria, tarinoita, keskustelua ja yritystä luoda välitön ilmapiiri. Kaikki nämä keinot voidaan löytää onnistuneesta interpretaatiosta, jotta ihmiset pääsevät lähelle interpretaation oppimiskokemusta, jossa tarkoitus on välittömin keinoin opettaa ilman luokkahuonemaista tilannetta. Oppaat osasivat eritellä tarkoin keinoja mielenkiinnon herättämiseksi, joten he tietoisesti pyrkivät tilanteeseen, jolloin yleisö viihtyisi opastuksella. Tutkimustulos olisi voinut olla toinen, ja oppaat olisivat voineet kokea viihteellisyyden toisarvoisena ja sivistämisen olevan tärkeämpää, koska heidän mainitsemansa teemat olivat historiaan, eli osaltaan faktiseen tietoon, kytköksissä. Selviytymistarina teemana vaatii kuulijaltaan jonkin tasoista historian ymmärtämistä, mutta viihteen keinoin se on saavutettavissa, mikä tahansa historian tietotaso kuulijalla on. Tekemällä opastuksesta viihdyttävää, heillä on keinot saada haluamansa teemat ymmärretyksi.

5.4 Kyselylomaketutkimus

Haastatteluista saimme ennakkokäsityksiä, joita halusimme vahvistaa oikeiksi asiakkaille teetetyllä kyselylomakkeella. Teimme kysymykset samoilla teemoilla,

joita olimme käyttäneet haastatteluissakin. Pyrimme saamaan vastauksia samoihin kysymyksiin, joita oppailta tiedustelimme. Tiesimme, että asiakkaita ei talvikaudella käy paljon, joten osasimme odottaa pientä vastausmäärää. Lisäsimme avoimien kysymysten määrää, jotta pienestäkin vastausmäärästä voimme saada lisää tietoa haastattelujen antaman tiedon tueksi. Kvantitatiivinen osuus työstämme olisi voinut saada painavamman aseman analyysiä tehdessä, jos otos olisi ollut suurempi. Vastausmäärä jäi kuuteentoista, jota osaltaan selittää juhlapyhän osuminen ensimmäiselle viikonlopulle.

Huomasimme vastauksista, että asiakkaiden oli hankala vastata avoimiin kysymyksiin. Kuudestatoista lomakkeesta vain yhdessä oli vastattu kaikkiin kysymyksiin. Tutkimustuloksia kyselylomakkeiden perusteella ei voida pitää täysin luotettavina, koska otos jäi hyvin pieneksi.

Interpretaation suunnitelmassa tulisi ottaa huomioon asioita, jotka vaikuttavat päätavoitteeseen pääsyn. Päätavoite määritellään teeman muotoon ja suunnitelmassa määritellään käytännön keinoja sen saavuttamiseksi. Suunnitelman mukaan interpretaatio pitää tehdä johdonmukaiseksi ja siinä tulisi ottaa asiakkaat huomioon. Kysymyksen oli tarkoitus testata olettamusta, että oppaat noudattivat interpretaation suunnitelmaa, jossa on tärkeä tietää asiakkaiden taustoista jotakin, eikä pitää yleisöä samankaltaisena. (Carter 2001 6 - 24.) Tämä oletamus toteutui, koska kaikki 16 vastaajaa koki opastuksen muokkaantuvan heidän mukaansa. Oppaat tavoittivat henkilökohtaisella tasolla, ainakin nämä 16 ihmistä, joten oppailla oli hyvät mahdollisuudet päästä tavoitteisiin, eli opettaa interpretaation teemaa.

Interpretaation periaatteiden mukaan asiakkaat kokivat myös opastuksen olevan helposti seurattavissa, eikä vaikeiksi asioiksi ymmärtää koettu muuta kuin numeerisia tietoja, kuten aikakausien limittyminen ja perheen eri henkilöiden sukulaissuhteiden ymmärtäminen. Ainoastaan yksi vastaaja sanoi opastuksen olevan vaikeasti seurattavissa, ja vain viisi vastaajaa mainitsi yksityiskohtia vaikeiksi ymmärtää. Tästä päätellen oppaat onnistuivat työssään tehdä opastuksesta johdonmukainen. Yhtenäisyyden kokeminen antaa

paremmat mahdollisuudet asiakkaille ymmärtää perimmäinen tarkoitus opastukselle, joka on teemassa määritelty arvo tekemiselle. Yksityiskohtien ymmärtäminen ei ole tärkeää, joten asiakkaiden mainitsemat hankalat asiat eivät rajoittaneet suuremman merkitysten käsittämistä, joka on interpretaation päätarkoitus. (Beck & Cable 2002.)

Interpretaatiossa keskeisintä on saada välitettyä teema yleisölle. Teema kertoo kuulijoilleen, miksi kohde tai ilmiö on arvokas esitellä. (Beck & Cable 2002, 48.) Asiakkaat vastasivat kyselyyn, kun tiedustelimme heidän ymmärtämäänsä teemaa, samoin kuin haastateltavat. He mainitsivat puolittaisin lausein aiheen opastuksesta, joka ei paljasta näkökulmaa tai suurempaa merkitystä, miksi opastus on tärkeä. He mainitsivat perheen historian yhdessätoista lomakkeessa tärkeimmäksi teemaksi, ja kaksi vastaajaa oli jättänyt tämän kohdan tyhjäksi.

Olimme valmistautuneet siihen, että asiakkaat eivät antaisi vastausta merkityksekkäimmistä teemasta, jos kysymme sitä suoraan. Useasti teema käsitetään aiheena, kuten huomasimme haastatteluiden ja kyselyiden vastauksista, joten teimme toisen kysymyksen teemaa koskien. Kysyimme asiakkailta, mitä he tulisivat muistamaan opastuksesta myöhemmin, ja tähän asiakkaat antoivat vastauksia, jotka voimme ymmärtää Wolkoffin talon teemana. Olisimme halunneet vastauksia enemmän, jotta olisimme voineet testata, oliko haastateltavien mainitsema selviytymistarina teemana saavuttanut asiakkaat. Nyt selviytymistarinan tai onnistumisen, joka oli oppaiden mielestä pääasiallinen teema, mainitsi kaksi asiakasta tärkeimmäksi asiaksi, minkä he muistavat myöhemmin. Otoksen pienen määrän vuoksi tästä ei voida vetää johtopäätöksiä, että oppaat eivät ole onnistuneet välittämään suurempaa merkitystä kohteesta.

Asiakkaista viisitoista vastasi talokierroksen olleen mielenkiintoinen, ja neljätoista kertoi olleen kiinnostunut kierroksesta ennen sille osallistumista. Asiakkaat ovat siis pääosin olleet jo valmiiksi kiinnostuneita kierroksesta, joten heillä on ollut odotuksia sitä kohtaan. Tällöin voidaan katsoa, että asiakkaiden mielenkiinnon ylläpitäminen voi olla vaikeaa, koska odotukset pitäisi ylittää.

Oppaat ovat pystyneet ylittämään odotukset, jonka voidaan osaltaan katsoa olevan tulosta siitä, että he mainitsivat käyttävänsä eri keinoja mielenkiinnon herättämiseksi, kuten huumoria, havainnollistamista ja keskustelunomaista viestintää.

Oppimista emme pystyneet tutkimaan annetuista vastauksista, koska ihmiset eivät olleet maininneet muuta kuin muutamia yksityiskohtia vaikeiksi asioiksi ymmärtää. He kokivat suurilta osin opastuksen olevan selkeää ja helposti ymmärrettävissä, joten opettamisen vaikutuksia emme pystyneet löytämään. Jälkeenpäin ajateltuna asiakkaille olisi pitänyt teettää kysely päivän päästä kierrokselle osallistumisesta, jotta heille olisi kirkastunut paremmin asiat, jotka jäivät mieleen ja mitä opastukselta puuttui.

5.5 Johtopäätökset

Tutkimusongelmamme oli, ovatko oppaat pystyneet saavuttamaan asiakkaat kokemuksen tasolla, interpretaation keinoin ja kuinka löytää heille kehittämiskohteita työssään. Saavutettavuutta tarkasteltiin oppimisen kautta. Valitsemamme kahden tutkimusmenetelmän oli tarkoitus antaa kattavampaa kuvaa, siitä miten oppaiden toivomat oppimisen tavoitteet tulivat merkitykselliseksi asiakkaille. Laadullinen teemahaastattelu onnistui oppaiden kanssa hyvin, ja pystyimme löytämään jokaisen oppaan haastatteluista vastauksia haluamiimme kysymyksiin. Oppaat halusivat pääasiallisesti välittää asiakkaille Wolkoffin suvun selviytymistarinaa asiakkaille. Wolkoffien nousu maaorjista kauppiaksi herätti jokaisessa oppaassa tunteita, jotka he halusivat välittää edelleen. Haastattelut kertoivat myös, että oppaiden toiminta oli hyvin pitkälle teknisesti interpretaation periaatteiden mukaista. He käyttivät opastuksella moninaisia keinoja mielenkiinnon herättämiseen, kuten havainnollistamista, esimerkkejä, huumoria ja tarinankerrontaa. Oppaat myös muokkasivat tietoa asiakaskunnan mukaan, eivätkä kertoneet jokaisella opastuksella samoja asioita. He ymmärsivät, etteivät ihmiset opi ja kiinnostu samoista asioista, joten oppaiden oli opastuksella tunnusteltava tilannetta ja kerrottava niistä asioita, joihin kyseisellä ryhmällä oli kosketuspintaa. Erilaiset

keinot elävöittää kerrontaa tulivat ilmi oppaiden haastatteluista, ja ne loivat olettamuksia, että teeman opettamiselle, joka on interpretaation tärkein tehtävä, on edellytyksiä. Teeman korostaminen on tärkeää interpretaatiossa, koska sen avulla jäsennetään kerrontaa, avataan suurempia merkityksiä, opetetaan, autetaan ymmärtämään viestinnän pyrkimyksiä ja annetaan yksityiskohdille suurempi kokonaisuus, johon sen voi liittää (Beck & Cable 2002, 48). Teeman tärkeys on kiistaton ja oppaiden haastatteluista löytyikin suurempi merkitys talomuseosta, jonka oppaat kokivat tärkeäksi välittää asiakkaille. Keinot, jolla teemaa voitaisiin opettaa, olivat interpretaation kanssa teknisesti samankaltaiset haastatteluiden perusteella. Huumori, esimerkit ja havainnollistaminen yksinä keinoina, joita oppaat käyttivät, eivät tosin tukeneet sitä ajatusta, että tehosteiden tulisi tukea teemaa. Erilaisten oppimista helpottavien keinojen käyttö tulisi tehdä tavalla, joka voidaan liittää teeman yhteyteen, niin että jokainen tieto on liitoksissa suurempaan merkitykseen. (Carter 1997.) Oppaiden keinot tavoittaa yleisö ja ne yhteydet, joissa he kertoivat käyttävänsä niitä, eivät tukeneet selviytymistarinan teemaa. Yhteydet olivat ymmärrettävissä, niin että tehostekeinoin saatiin yksittäisestä, jopa irrallisesta tiedosta hauska tai mieleenpainuva, vaikka interpretaation mukaan heidän olisi pitänyt eri keinoin tuoda selviytymistarinan teemaa esille.

Kyselylomaketutkimuksen tarkoitus oli testata olettamuksia, joita olimme haastatteluista pystyneet luomaan. Kvantitatiivinen osuus työstämme ei onnistunut haluamallamme tavalla, koska vastausmäärä jäi kuuteentoista. Kvantitatiivista tutkimusta ei voida otoksen vähyyden vuoksi pitää luotettavana. Osasimme odottaa pientä vastausmäärää ja lisäsimme lomakkeeseen avoimia kysymyksiä, jotta pystyimme analysoimaan lomakkeita laadullisen analyysin keinoin. Lomakkeiden tutkimustuloksena, joskin epäluotettavana sellaisena, voidaan sanoa, että oppaat onnistuivat saavuttamaan asiakkaat mielenkiinnon ja viihteellisyyden tasolla, koska vain yksi vastaajista ei pitänyt opastusta viihteellisenä taikka mielenkiintoisena.

Asiakkaiden ymmärtämät teemat eivät olleet oppaiden kanssa yhteneväisiä, mutta tulos olisi luultavasti toinen, jos olisimme haastatelleet ihmisiä tai jos

olisimme saaneet vastauksia enemmän. Ainoastaan kahdessa lomakkeessa oli mainittu oppaiden ymmärtämä teema, eli selviytymistarina asiana, jonka he muistavat myöhemmin. Suuri osa asiakkaista vastasi tärkeimmäksi asiaksi, jonka muistavat myöhemmin aiheita tai jopa yksityiskohtia, kuten huonekalut, suvun tarina, käsityöt ja kakluunit. Tämä suuntaa antava lomaketutkimus viittaa siihen, että oppaiden tulisi päättää se asia, jonka he haluaisivat asiakkaiden huomioivan Wolkoffin kierroksesta. Oppaiden mahdollisuudet vaikuttaa ja opettaa yleisökierrokselle osallistuviin paranisi, jos he järjestelmällisesti esittelisivät teemaa tukevia yksityiskohtia, tarinoita ja Wolkoffin suvun henkilöitä. Nyt opastettavat nauttivat viihteen tasolla talokierroksesta, mutta eivät sisäistäneet suurempaa merkitystä, miksi opastus on tärkeä. He eivät voi tämän perusteella tehdä muutoksia käytöksessään tai asenteissaan, koska opettamis- ja vaikutusyritykset ovat jääneet kuulematta.

Tutkimuksestamme voitaisiin viedä eteenpäin suorittamalla jatkotutkimus, jossa keskityttäisiin Wolkoffin talomuseon asiakkaiden kokemuksiin. Emme pystyneet kartoittamaan ajan puitteissa asiakkaiden ymmärrystä tärkeimmästä interpretaation ulottuvuudesta, eli teemasta. Asiakkaiden tutkiminen antaisi kokonaisemman kuvan siitä, oliko oppaiden välittämät teemat tuotu johdonmukaisesti esille, niin että asiakkaatkin ne ymmärsivät. Asiaa voitaisiin myös tutkia niin, että yhden oppaan perehdyttäisi interpretaation käsitteeseen, jonka pohjalta hän rakentaisi opastuksensa. Tämän jälkeen asiakkaan oppimisen kokemuksia voitaisiin vertailla siihen, kuinka kahden eri oppaan asiakkaat kokevat talomuseon teeman. Tällöin saataisiin tietoa, onko interpretaation käyttö hyödyllistä museon ympäristössä oppimisen kannalta.

LÄHTEET

Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Toinen painos. Juva: PS- Kustannus Oy.

Beck, L. & Cable, Ted. 2002. Interpretation for the 21st Century: Fifteen guiding principles for interpreting nature and culture. Toinen painos. .USA. Sports Publishing LLC.

Bramwell, B. & Lane, B. 2005. Interpretation and sustainable tourism: the potential and the pitfalls. Interamerican Journal of Environment and Tourism 1, 20-25.

http://207.237.157.38/portal/docs/RIAT_12sept.pdf#page=20

(Luettu 20.10.2009).

Carter, J. 2001. A Sense of Place. Toinen painos. Tourism Scottish Interpretation Network. http://www.scotinterpnet.org.uk/file_download/3 (Luettu 3.10.2009).

Drummond, S. & Yeoman, I. 2001. Quality issues in heritage visitors attractions. Iso-Britannia. Butterworth-Heinemann.

Ham, S. 1992. Environmental Interpretation: a practical guide for people with big ideas and small budgets. USA: Fulcrum Publishing.

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2008. Helsinki: Helsinki University Press.

Hovi, T. 2009. Kulttuuriperintö ja Dracula- turismi. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry:n julkaisema Elore- verkkolehti vol. 16 – 1/2009.

http://www.elore.fi/arkisto/1_09/art_hovi_1_09.pdf (Luettu 17.10.2009).

Kallio, K., Elo, P., Järnefelt, H., Laine, M. & Pohjanliisa, M-L. 2004. Museo Oppimisympäristönä. Suomen Museoliiton julkaisuja 54. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Knudson, D.M., Cable, T.T. & Beck, L. 2003. Toinen painos. Interpretation of Cultural and Natural Resources. USA: Venture Publishing Inc.

Knuutila, S. 2008. Kulttuuriperintö, arvot ja identiteetti. Teoksessa Venäläinen, P. (toim.) Kulttuuriperintö ja oppiminen. Suomen museoliiton julkaisuja 58, 12-19. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Komppula, R. & Boxberg, M. 2002. Matkailuyrityksen tuotekehitys. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lappeenrannan kaupunki 2009. Lappeenranta- kaupunkisivut.

<http://www.lappeenranta.fi/?deptid=13367> (Luettu 4.11.2009).

Leask, A. & Yeoman, I. 1999. Heritage visitor attractions: An operations management perspective. Iso-Britannia: Continuum publishing.

Pine, J.B. & Gilmore, J.H. 1999. The Experience Economy: Work is theatre and every business a stage. USA. Harvard Business Press.
http://books.google.fi/books?id=5hs-tyRrSXMC&dq=pine+%26+gilmore+experience+economy+publisher&printsec=frontcover&source=bn&hl=fi&ei=6PTzSu_8C4-PsAbA85jZAQ&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=4&ved=0CBUQ6AEwAw#v=onepage&q=pine%20%26%20gilmore%20experience%20economy%20publisher&f=false (Luettu 20.10.2009).

Raivo, P.J. & Pyörnilä, P. & Sepponen, E. 2003. Kuusamon kulttuurimatkailu. Naturpolis Kuusamon koulutus- ja kehittämispalvelut, tutkimuksia 1:2003.
http://edu.kuusamo.fi/oamk/tuthan/Kuusamon_kulttuurimatkailu.pdf (Luettu 1.10.2009)

Ropo, E. 2008. Oppimisympäristöt opetuksen ja opiskelun kontekstina. Teoksessa Venäläinen, P. (toim.) Kulttuuriperintö ja oppiminen. Suomen museoliiton julkaisuja 58, 38-47. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Suomen Museoliitto 2009. Kulttuuriperintö ja museot.
<http://www.museoliitto.fi/index.php?k=9189> (Luettu 1.10.2009).

Tilden, F. 1977. Interpreting Our Heritage. Kolmas painos. USA: University of North Carolina.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-4. painos. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tynjälä, P. 2003. Konstruktivismista realismiin? Aikuiskasvatus 3/2003, 222-232.

Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena : konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. 1.-4. painos. Helsinki: Kirjayhtymä.

Venäläinen, P. & Tornberg, L. 2008. Kulttuuriperinnön opetuksesta ja oppimisesta. Teoksessa Venäläinen, P. (toim.) Kulttuuriperintö ja oppiminen. Suomen museoliiton julkaisuja 58, 66-73. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilkuna, J. 2008. Uusi museologia ja kulttuuriperinnön tulkinnat. Teoksessa Venäläinen, P. (toim.) Kulttuuriperintö ja oppiminen. Suomen museoliiton julkaisuja 58, 49–57. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

HAASTATTELU

Henkilötiedot:

Nimi:

Opaskokemus vuosina:

Koulutus:

Opastuksen suunnittelu

1. Millaisia asioita huomioit opastuksen suunnittelussa?
2. Onko tärkeää, että tiedät ryhmän aiemmista tiedoista jotain ennen opastuksen alkua?
3. Voitko sanoa yhdessä lauseessa opastuksen teeman?
4. Mikä on se pääidea, jonka haluaisit asiakkaiden muistavan myöhemmin?

Opastuksen rakenne

5. Onko opastuksellasi alku, keskivaihe ja lopetus?
6. Millä perusteilla valitset asiat, jotka kerrot opastuksessa?
7. Koetko tärkeäksi, että opastus on yhtenäinen?

Oppiminen

8. Miten koet tilanteen, jos asiakkaista jotkut ovat olleet aikaisemmin kierroksella ja toiset ensimmäistä kertaa?
9. Mihin koet vaikuttaneesi asiakkaissa?
(Käyttäytyminen/asenteet/mielikuvat)
10. Miten kerrot uutta tietoa? (Havainnollistaminen/ esimerkkien käyttö/vertauskuvat)
11. Minkä asian haluat asiakkaiden oppivan/muistavan kierroksesta jälkikäteen?
12. Mitkä asiat ovat hankalia kertoa?
13. Miten pyrit helpottamaan vaikeiden asioiden ymmärtämistä?

Opastuksen viihteellisyys

14. Miten teet opastuksesta mielenkiintoista? (Huumori/liioittelu/liittämällä tietoa kokemuksiin/ vertauskuvat)
15. Voitko antaa käytännön esimerkkejä keinoista, joilla pystyt saamaan asiakkaiden huomion?
16. Koetko, että opastus on viihdyttävää?
17. Miten teet siitä viihdyttävän?

KYSELY

1. Oliko opastuksessa mielestäsi huomioitu asiakkaiden yksilölliset tarpeet vai uskotko sen olevan aina samanlainen?

Kyllä, minut otettiin huomioon

Ei, uskon, että se on aina samanlainen

2. Oliko opastuksen kerrontaa/puhetta helppo seurata?

Kyllä, ymmärsin kuulemaani

Ei, minun oli vaikea seurata kuulemaani

3. Kirjoita yhdessä lauseessa merkittävin opastuksessa käytetty teema.

4. Minkä asian tulet muistamaan Wolkoffin talosta myöhemmin?

5. Mitä tunteita opastus herätti sinussa?

6. Mitä erilaista opas teki kierroksella verrattuna muihin opastettuihin kierroksiin, joihin olet osallistunut?

7. Mikä asia/asiat oli helppo ymmärtää kierroksella?

8. Mikä asia oli vaikea ymmärtää kierroksella?

9. Olitko kiinnostunut Wolkoffin museosta jo ennen kierrokselle osallistumista?

Kyllä

Ei

10. Oliko Wolkoffin talo mielenkiintoinen?

Kyllä

Ei

11. Oliko opastus viihdyttävä?

Kyllä

Ei

Opastus oli viihdyttävä, koska siinä oli

a) tarinankerrontaa

b) huumoria

c) keskustelua